

Sisältö

Tämä kirja	11
Alkutehtävä	13

I MITÄ ON VERTAISRYHMÄMENTOROINTI?

Hannu L. T. Heikkinen ja Päivi Tynjälä

1 Työssä oppimisen monet muodot.....	17
Mitä ja miten työssä opitaan?	17
Oppimisen informalisaatio ja formalisaatio.....	21

Hannu Jokinen, Ilona Markkanen, Sini Teerikorpi, Hannu L. T. Heikkinen ja Päivi Tynjälä

2 Työuran alkuvaihe opettajan haasteena	27
Opettajan ammatin alkuvaihe	27
Uuden opettajan tukeminen Suomessa ja maailmalla.....	34

Hannu L. T. Heikkinen, Päivi Tynjälä ja Hannu Jokinen

3 Vermen teoreettiset perusteet ja toimintaperiaatteet	45
Mentoroinnin käsitteellinen muutos.....	45
Dialogisuus	48
Narratiivisuus.....	53
Autonomisuus.....	56
Vertaisuus	59

Konstruktivismi.....	64
Integratiivinen pedagogiikka.....	68
Vertaisryhmämentoroinnin toimintaperiaatteet.....	73
Verme ja sen lähikäsitteet.....	77

Hannu Jokinen, Ilona Markkanen, Sini Teerikorpi ja Hannu L. T. Heikkinen

4 Mentorikoulutus..... 87

Verme-koulutus 2008–2010.....	88
Mentorointikoulutus Osaava Vermessä.....	88
Mentorikoulutukseen osallistuneiden kokemuksia.....	91
Mentorointikoulutuksen eurooppalaisia piirteitä.....	94

II MENTORIN TYÖKALUJA JA HYVIÄ KÄYTÄNTEITÄ

Tuija-Leena Saikkonen

5 Tilan tuntu 99

Odotusta eteisessä.....	101
Tarinaa arjesta.....	102
Esillä ja katseen kohteena.....	103
Taisteluja vai kohtaamisia?.....	104
Sorvin ääressä.....	106
Jakamisen juhlahetki.....	107

Eila Estola, Jari Aho, Saara-Leena Kaunisto, Anne Moilanen ja Jussi Tervonen

6 Kerronnalliset ja toiminnalliset menetelmät 109

Johdanto.....	109
Ryhmän toiminnan yleiset periaatteet.....	111
Vertaisryhmämentorointitapaamisten kulku.....	113
Kerronnallisia ja toiminnallisia työtapoja.....	117
Lopuksi.....	123

Helena Aarnio ja Hanne Mäki-Hakola

7 Dialogikortit mentorin työkaluina..... 125

Dialogikortit vertaisryhmämentoroinnin tueksi 126

Dialogiosaamisen neljä osa-aluetta ja toimintatavat 129

Dialogiosaamisen eri alueita vastaavat menetelmäkortit 131

Mistä lähteä liikkeelle dialogiosaamisen kehittämisessä? 146

Harri Kukkonen, Kaarina Ranne ja Kukka-Maaria Korko

8 Vastavuoroinen oppiminen vermessä..... 149

Mentorointi oppimisen tilana..... 149

Dialogisuus ja vuorovaikuttamisen periaate..... 151

Ulkoistava keskustelu 153

Ulkoistavan keskustelun menetelmiä 154

Yhteenveto 158

Gunilla Karlberg-Granlund ja Eira Korpinen

9 Vertaistuki pienessä koulussa..... 159

Opettajuus ja vertaistuki 159

Kollegiaalisen verkostoitumisen ja mentoroinnin eri muotoja..... 161

Erilaista tuen ja kehityksen tarvetta uran eri vaiheissa 165

Kollegiaalisen mentorointiryhmän tulevaisuus 168

Loppumietteitä 169

III NÄKÖKULMIA AMMATILLISEEN OSAAMISEEN

Merja Alanko-Turunen ja Heikki Pasanen

10 Verme ammatillisen opettajan tukena muutosten kentällä173

Ammatilliset opettajat muuttuvien toimintaympäristöjen ja prosessien ristiaallokossa	173
HAAGA-HELIAssa rakennettu verme-koulutuksen malli.....	175
Verme-ryhmien keskustelun kohteet	178
Vertaisryhmämentoroinnin määrittelyä ammatillisessa koulutuksessa.....	185
Johtopäätöksiä.....	187

Säde-Pirkko Nissilä ja Aila Paaso

11 Itsetuntemuksesta organisaation kehittämiseen189

Hiljaisen tiedon ja sen kielentämisen merkitys mentoriksi kasvussa	190
Henkilöitä ja organisaatioita koskeva hiljainen tieto	194
Kokemuksesta oppiminen.....	196
Kokemus, vuorovaikutus ja reflektio	198
Opetus ja arvot.....	201
Koulutusorganisaatiot vertaisryhmämentoroinnissa.....	202
Kohti ammatillista kasvua – verme-koulutuksen kokonaismalli	204

Tuula Laes, Anu Tenhunen ja Kirsti Hanhela

12 Vertaisryhmämentorointi generatiivisuuden näkökulmasta207

Ilmiö nimeltä generatiivisuus.....	207
Miten muutuun mentoriksi?	212
Mentorin kertomus	217
Lopuksi	222

IV VERME JA SUOMALAINEN KOULUTUSPOLITIikka

Jouni Välijärvi

13 Uusien opettajien tuki Euroopan unionissa225

Opettajana Euroopassa.....	225
Yhteisiä eurooppalaisia suuntaviivoja opettajankoulutukseen	226
Opettajaksi kasvaminen ja ammatissa kehittyminen.....	228
Opettajan tukeminen mentoroinnin avulla.....	230
Lopuksi.....	232

Jouni Kangasniemi

14 Verme Osaavan poluilla.....235

Vermen ja Osaava-ohjelman koulutuspoliittista taustaa	235
Osaava-ohjelman käynnistäminen ja Vermen tulo osaksi ohjelmaa.....	238
Näkemyksiä ja kysymyksiä opetustoimen henkilöstön oppimispolun vahvistamiseksi.....	240

Peter Johnson ja Suvi Alamaa

15 Vertaisuus, osaaminen ja koulun kestävä kehitys.....243

Opettaja ja koulutuspolitiikan kestävä tie	244
Vertaisryhmämentorointi – ideasta toimivaksi käytännöksi	246
Vertaisuus ja opettajuuden ensi askeleet	248
Osaaminen ja jatkuva ammatillinen kehitys.....	251
Vertaisryhmämentorointi kestävä kehityksen ratkaisuna.....	253

Merja Koivisto, Riikka-Maria Yli-Suomi ja Terttu Pakarinen

16 Mentorointi ja osaamisen kehittäminen.....255

Opettajan osaamisen kehittäminen	255
Miksi opettajan osaaminen on työnantajalle tärkeää?.....	259
Miten koulutus- ja työmarkkinapolitiikalla tuetaan osaamisen kehittämistä?	266
Vertaisryhmämentorointi osaksi suomalaista koulutusjärjestelmää.....	267

V HUOMISEN VERME

*Jessica Aspfors, Sven-Erik Hansén, Hannu L. T. Heikkinen,
Hannu Jokinen, Ilona Markkanen, Sini Teerikorpi ja Päivi Tynjälä*

17 Tutkittua tietoa vermen vaiheilta271

Kokemusperäistä tietoa vertaisryhmämentoroinnista271

Kooste vuosien 2008–2010 tutkimuksista272

Verme-ryhmiin osallistuneiden kokemuksia279

Hannu L. T. Heikkinen ja Stephen Kemmis

18 Vermen arkkitehtuuria ja ekologiaa.....283

Mitä ovat sosiaaliset käytänteet?283

Verme ja käytänteiden arkkitehtuurit286

Käytänteiden ekologia294

Vierivä verme ei sammaloidu.....307

Lähteet309

Kirjoittajat.....325

Liite

Kymmenen tapaustutkimuksen esittely335